

Asia: VN/538/2019

Luonnos hallituksen esitykseksi jätelain ja eräiden muiden lakien muuttamisesta

Yleiset säännökset (Luku 1)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 1 ja sen perusteluista

Pirkanmaan Jätehuolto Oy (jäljempänä PJH) esittää lausuntonaan seuraavaa.

6 § Määritelmät:

PJH kiittää yleisesti määritelmien yhteyteen otettuja viittauksia jätelain 32 §:ään ja sen sisältöön. Viittaukset ehkäisevät määritelmien kohdistuvia kuntavastuun laajuuteen kytkeytyviä tulkintahaasteita. PJH kommentoi määritelmiä seuraavilta osin.

Yhdyskuntajätteen ja saostus- ja umpisäiliölietteen määritelmät:

Yhdyskuntajätteen määritelmää ehdotetaan täsmennettäväksi. Yhdyskuntajätteellä tarkoitetaan ehdotuksen mukaan vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvää jätettä, mukaan lukien paperi-, kartonki-, lasi-, metalli-, muovi-, tekstiili- ja biojäte sekä käytöstä poistetut sähkö- ja elektroniikkalaitteet, paristot, akut ja suurikokoiset esineet, sekä laadultaan siihen rinnastettavaa hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnassa syntyvää jätettä, ei kuitenkaan saostus- ja umpisäiliölietettä.

PJH pitää ehdotettua muutosta tarpeellisena jätedirektiivi huomioiden. PJH katsoo perustelluksi, että yhdyskuntajätteen määritelmään sisältyvä luettelo ei ole tyhjentävä, kuten perusteluissa on mainittu. PJH katsoo asumisen jätteet -määritelmän onnistuneeksi huomioiden jätelainsäädännön

terminologisen koherenssin. Muutokset perusteluineen selventävät yksiselitteisesti yhdessä ehdotettujen 32 §:n muutosten ja niiden perustelujen kanssa määritelmiin kytkeytyvää vastuunjakoon liittyvää kysymystä. Myös saostus- ja umpisäiliölaitteen määritelmän yhdenmukaistaminen ympäristönsuojelulain kanssa on perusteltua.

Rakennus- ja purkujäte:

PJH katsoo jätelain tulkinnan ja käytännön toiminnan järjestämisen näkökulmasta tarpeelliseksi rakennus- ja purkujätteen määritelmän perusteluiden yhteyteen otetun viittauksen jätelain 32 §:ään. PJH kiinnittää kuitenkin huomiota siihen, että yksityisen kotitalouden pienimuotoisen itse tekemän rakennus- ja purkutoiminnan jätteen lisäksi kuntavastuulle tulisi kuulua myös sellaiset kotitalouden rakennus- ja purkutoiminnan jätteet, joiden jätehuollosta kotitalous huolehtii. Tämä olisi perusteltua, sillä kotitalouksien rakennus- ja purkutoiminnan jätteet ovat elinkeinotoiminnan jätteitä vain silloin, kun rakennus- ja purkutoimintaa harjoittava elinkeinonharjoittaja huolehtii rakennus- ja purkutoiminnassa muodostuvien jätteiden jätehuollosta. PJH ehdottaakin, että perustelut muutetaan tältä osin seuraavanlaisiksi:

Rakennus- ja purkujätteeseen sisältyisi myös yksityisten kotitalouksien rakennus- ja purkutoiminnoista syntyvä jäte, silloin kun kotitalous huolehtii rakennus- ja purkutoiminnoissa syntyvän jätteen jätehuollosta, sillä tällainen jäte ei jätedirektiivin muutosdirektiivin 851/2018 johdantoosan perustelukappaleen 11 mukaan ole yhdyskunta-, vaan rakennus- ja purkujätettä.

Yleiset velvollisuudet ja periaatteet (Luku 2)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 2 ja sen perusteluista

11 a § Uudelleenkäytön valmistelun edistäminen

PJH katsoo yleisesti kannatettavaksi kunnan, tuottajan ja muun jätteen ammattimaista keräystoimintaa harjoittavan velvollisuuden varata uudelleenkäytön valmistelua harjoittaville yrityksille ja yhteisöille tasapuolinen mahdollisuus uudelleenkäytön valmisteluun soveltuvan jätteen saamiseen osoittamastaan vastaanotto paikasta silloin, kun ne eivät itse järjestä uudelleenkäytön valmistelua kyseiselle jätteelle.

PJH katsoo tärkeäksi, että jätteen uudeelleenkäyttöön luovuttaminen on hallittua ja että siitä velvoitetaan tekemään sopimus jätteen luovuttavan ja vastaanottavan tahon välillä. Velvollisuus sopimiseen varmistaa, että jätteen luovuttajalla on jätteestä vastaavana tahona riittävä mahdollisuus varmistua uudelleenkäytön valmistelua harjoittavan yrityksen tai yhteisön toiminnan asianmukaisuudesta, toiminnassa noudatettavan lainsäädännön sisällön laajuuden ymmärryksestä ja siitä, että luovutettavat jätteet päätyvät uudelleenkäytön valmisteluun. Olennaista on myös se, että

jätteen luovuttamiseen liittyvistä käytännöistä sovitaan asianmukaisesti ja osapuolia sitovalla tavalla, jotta varmistetaan jätteen luovutukseen liittyvien käytäntöjen sujuvuus.

PJH katsoo tarpeelliseksi ja perustelluksi, että säännökseen sisällytetään kirjaus, joka mahdollistaa uudelleenkäytön valmisteluun luovutetun jätteen kustannustehokkaasta keräyksestä aiheutuvien kustannusten perimisen jätettä saavilta yrityksiltä ja yhteisöiltä. PJH katsoo, että ehdotetusta muotoilusta poiketen kustannusten perimisen mahdollisuus tulisi ulottaa myös jätteen vastaanotosta aiheutuviin kustannuksiin. PJH esittää, että ehdotettu 11 a §:n 2 momentti muutetaan seuraavanlaiseksi:

Jätteen luovuttaja voi periä uudelleenkäytön valmistelua harjoittavalta yritykseltä tai yhteisöltä jätteen kustannustehokkaasta keräyksestä ja vastaanotosta aiheutuneet kustannukset.

PJH perustelee esitystään sillä, että säännös saattaa avata uusia – nykyisestä uudelleenkäyttötoiminnasta laajuudeltaan ja liiketoimintamalliltaan poikkeavia – liiketoimintamahdollisuuksia, jolloin on perusteltua, että sekä jätteen keräyksen että vastaanoton kohtuullisten kustannusten periminen uudelleenkäyttötoimijalta mahdollistetaan. Säännöksen käytännön toimeenpano saattaa edellyttää keräykseen liittyvien järjestelyjen ohella jätettä luovuttavalta taholta jätteen vastaanottotoimintaan kytkeytyviä ylimääräisiä kustannuksia aiheuttavia toimia.

PJH huomauttaa, ettei säännös velvoita jätteen luovuttajaa edellä kuvattujen kustannusten perimiseen uudelleenkäyttötoimijalta, jolloin jätteen luovuttajalle jää harkinta siitä, katsotaanko uudelleenkäyttötoimijan toiminnan laatu ja laajuus sellaiseksi, että kustannusten perimiselle on tarvetta tai edellytyksiä.

15 § Jätteiden erilliskeräysvelvollisuus

PJH katsoo uudistettu jätelain 15 § olevan direktiivin toimeenpanon kannalta perusteltu. Pelkät tiukentuvat erilliskeräysvelvoitteet eivät kuitenkaan yksin auta saavuttamaan kierrätystavoitteita. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää myös paljon muita toimia, kuten asukkaiden ja muiden jätteen haltijoiden lajitteluaktiivisuuden nostamista sekä kierrätysmateriaalien markkinoiden kehittymistä.

PJH pitää 15 §:ssä esitettyjä edellytyksiä erilliskeräysvelvoitteista poikkeamiseen erittäin tärkeinä toimivan ja tehokkaan jätehuollon turvaamisen kannalta. Poikkeuksen mahdollistavat paikallisten ja alueellisten olosuhteiden sekä kohtuullisuuden huomioimisen. PJH katsookin kannatettavaksi

ehdotetun sääntelytavan, jossa asetuksen tasolla säädettävistä asumiseen kohdistuvista erilliskeräysvelvoitteista voitaisiin säädettyjen edellytysten täytyessä poiketa jätehuoltomääräyksissä myös löyhempään suuntaan. Löyhempään poikkeamisen mahdollisuuden rajaaminen säädettyjen edellytysten täyttymiseen ja 91 §:n yhteydessä säädettyyn säännölliseen uudelleentarkasteluun antaa yksiselitteisen viestin siitä, että kyseessä on poikkeus.

Kunnan vastuulla oleva jätehuolto (luku 5)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 5 ja sen perusteluista

PJH pitää jätelain 5 lukuun ehdotettuja muutoksia erityisesti jätehuollon kokonaisuuden, kierrätystavoitteiden saavuttamisen sekä kunnan roolin selkeyttämisen kannalta tarpeellisina ja välttämättöminä. PJH perustelee näkemystään tarkemmin pykäläkohtaisissa kommentteissaan.

32 § Kunnan velvollisuus järjestää jätehuolto

Pykälään ehdotetaan tehtäväksi tarpeelliset täsmennykset, jotka johtuvat yhdyskuntajätteen määritelmään ja pakkausjätteen erilliskeräysvelvollisuuksiin ehdotetuista muutoksista.

PJH esittää pykälään muutosta viitaten 6 §:n rakennus- ja purkujätteen määritelmän yhteydessä kommentoimaansa ja perustelemaansa. Pykälän 1 momentin ensimmäisestä kohdasta tulisi poistaa muotoilu ”pienimuotoisessa itse tehtävässä” ja muuttaa kohta seuraavanlaiseksi:

“1) vakinaisessa asunnossa, vapaa-ajan asunnossa, asuntolassa ja muussa asumisessa syntyvä jäte, mukaan lukien kotitalouden rakennus- ja purkutoiminnassa syntyvä jäte;”

PJH pitää onnistuneena 2 momenttiin otettua kirjausta saostus- ja umpisäiliölietteitä koskien. PJH katsoo ehdotetun muutoksen tärkeäksi ja tulkintaa selkeyttäväksi, sillä muutoksen taustalla olevilla määritelmiin liittyvillä muutoksilla ei ole ollut tarkoitus muuttaa jätehuoltoon kytkeytyvää vastuunjakoa. PJH katsoo perustelluksi myös viittauksen kunnan ja pakkausjätteen tuottajan lakisääteiseen yhteistyövelvoitteeseen.

35 § Kiinteistöittaisen jätteenkuljetuksen järjestäminen

Kunnan järjestämä kuljetus kiinteissä jätteissä

PJH kiittää, esitettyä ratkaisua, jossa poistettaisiin kunnan mahdollisuus ottaa käyttöön kiinteistön haltijan järjestämä jätteenkuljetus kiinteiden jätteiden kiinteistöittäisessä kuljetuksessa. Ehdotettu uudistus on merkittävä ja välttämätön askel kohti yhdyskuntajätteen kohdistuvien kierrätystavoitteiden saavuttamista. Voimassa olevan jätelain mahdollistamaan jätteenkuljetusten kaksoisjärjestelmään kytkeytyvä kuljetusten järjestämisen epäyhtenäisyys on vaikeuttanut keskeisesti, ja jätelain muutoksen valmistelun yhteydessä toteutetuissa selvityksissäkin tunnistetusti, kierrätystavoitteisiin pääsemistä sekä aiheuttanut kohtuutonta hallinnollista kuormaa jätehuoltoviranomaisille, kunnille sekä tuomioistuimille. PJH pitääkin esityksessä valittua lähestymistapaa kriittisen tärkeänä sekä kansallisesti sitovien yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden saavuttamisessa että kuntavastuullisen jätehuollon kehittämismahdollisuuksien turvaamisessa.

PJH korostaa, että jätteenkuljetuksen kaksoisjärjestelmän poistamista koskeva esitys perustuu asiantuntijaselvitysten tuloksiin ja toteuttaa pääministeri Marinin hallitusohjelman lupausta tietopohjaisesta politiikasta. Laajojen lakimuutoksen valmistelun yhteydessä toteutettujen asiantuntijaselvitysten mukaan ainoastaan kunnan järjestämässä kiinteän jätteen kuljetuksessa kunnan on mahdollista toimeenpanna erilliskeräysvelvoitteet kattavasti, tehokkaasti ja kasvavan logistiikan ympäristövaikutukset minimoiden. Vain kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa voidaan hyödyntää kattavasti käytössä olevia kierrätystavoitteiden saavuttamiseen ohjaavia keinoja: lajitteluun kannustavaa jätetaksaa, erilaisten keräysmenetelmien laajaa ja systemaattista kehittämistä ja hyödyntämistä sekä jätteenkuljetusten logistiikan kokonaisvaltaista suunnittelua. Kunnan järjestämä jätteenkuljetus mahdollistaa kannustavan taksan elementtien ohjaavan vaikutuksen kohdistamista kaikkiin asumisen jätejakeisiin ja takaa ehdotetun kuntien ja tuottajien pakkausjätteiden keräyksen yhteistyöhön liittyvän tuottajien maksaman korvauksen päätyminen läpinäkyvästi kuntalaisten hyväksi. Kuntalaisen ollessa kunnan asiakas myös kuljetusten osalta, voidaan ohjausta, jäteneuvontaa ja palveluita kehittää kokonaisuutena kohti mahdollisimman onnistunutta syntypaikkalajittelua, mikä mahdollistaa kustannustehokkaan materiaalivirtojen hallinnan.

PJH katsoo, että jätteenkuljetusten kaksoisjärjestelmästä luopuminen on alan kehittymisen ja toimijoiden yhteistyön kannalta välttämätön, erittäin tervetullut ja toimintaympäristöä olennaisesti selkeyttävä ja vakauttava muutos. Kuntavastuullisessa jätehuollossa kuntien tavoitteena on yhteistyössä alan yksityisten toimijoiden kanssa kehittää toimivat ja monipuoliset jätehuoltopalvelut, optimoida jätteenkuljetusten logistiikka, luoda moderni jätehuoltoinfrastruktuuri sekä hallita jätevirrat syntypaikalta kierrätykseen, hyödyntämiseen ja loppusijoitukseen. On kuvaavaa, että niissä jätelaitoksissa, joiden toiminta-alueilla on ollut pitkään käytössä kunnan järjestämä jätteenkuljetus, on voitu toistuvien kuljetusjärjestelmiin liittyvien hallinnollisten prosessien ja tuomioistuinkäsittelyjen sijaan keskittyä kuntavastuullisen jätehuollon kehittämiseen.

Esimerkiksi PJH:n koko toiminta-alueella on jo pitkään ollut kunnan järjestämä jätteenkuljetus kiinteissä jätteissä. Kunnan järjestämä jätteenkuljetus on mahdollistanut kustannustehokkaan ja

jätteiden kuljetusten logistiikasta aiheutuvat ympäristöhaitat minimoivan järjestelmän kehittämisen. Kunnan järjestämän jätteenkuljetuksen edut näkyvät pirkanmaalaisten asukkaiden jokapäiväisessä arjessa: PJH:n toiminta-alueen jätehuollon maksut ovat olleet Suomen edullisimmat Kiinteistöliiton vuosittain toistuvissa indeksitalo-vertailuissa. Pirkanmaalla on voitu kuljetusjärjestelmäkysymyksen sijaan kohdistaa resursseja kokonaisvaltaiseen modernin kuntavastuullisen jätehuollon kehittämiseen ja kiertotalouden edistämiseen – aidon ympäristöhyödyn tuottamiseen. Kattava ja moderni jätteenkäsittelyinfrastruktuuri mahdollistaa kiertotalouden kehittämisen ja eteenpäin viemisen yhteistyössä yritysten kanssa.

PJH:n toiminnassa saatujen kokemusten mukaan kunnan järjestämä jätteenkuljetus tarjoaa vakaita liiketoimintamahdollisuuksia niin uusille kuin jätealalla jo toimiville yrityksille. Jätteenkuljetusten kilpailutuskäytäntöjä kehitetään jatkuvasti, minkä lisäksi PJH osallistuu Suomen Kiertovoima ry:n parhaiden kilpailutuskäytäntöjen kehittämishankkeeseen. Pirkanmaalla jätteenkuljetusyritysten ja PJH:n välinen yhteistyö on toimivaa. PJH:n kilpailuttamissa kiinteiden jätteiden jätteenkuljetuksia operoi tällä hetkellä 16 kuljetusyritystä, joista paikallisia kuljetusyritystä on 13. Paikallisten kuljetusyritysten osuus kuljetuksista on 66 %.

PJH korostaa, että perusteet kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta luopumiselle ovat olemassa myös saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta. PJH perustelee näkemystään pykälän 37 kommentoinnin yhteydessä.

Muut 35 §:ään ehdotetut muutokset

Ehdotettuun säännökseen on otettu pakkaus- ja muiden erilliskerättävien jätteiden osalta muotoilu ”ja tarvittaessa muun erilliskerättävän jätteen kuljetus”. PJH katsoo, että säännöstä on tarpeen täsmentää, sillä kunnan velvollisuus, vastuu ja harkintavallan ulottuvuus jäävät muotoilussa epäselväksi.

PJH huomauttaa, että kunnalla on ehdotuksen perusteella velvollisuus järjestää asetuksen tasolla annettuihin erilliskeräysvelvoitteisiin kytkeytyvä pakkausjätteiden kiinteistöittäinen kuljetus sekä asetuksen mukaan erilliskeräysvelvoitteiden piiriin kuuluvan jätteen kiinteistöittäinen kuljetus. Kunnalle on ehdotuksen perusteella jäämässä harkintavaltaa siihen, poikkeako se asetuksessa säädettävistä erilliskeräysvelvoiterajoista jätehuoltomääräyksissä suuntaan tai toiseen säädettäväksi ehdotetut perusteet huomioiden. Tällä tavalla määritellyt erilliskeräysvelvoitteet ovat asukkaita velvoittavia. Lisäksi kunnalla on harkintavaltaa, säätääkö se ainoastaan erilliskeräysvelvoitteen, vai säätääkö se sekä erilliskeräysvelvoitteen ja samalla päättää myös järjestää laajennetun erilliskeräyksen mukaisen kiinteistöittäisen kuljettamisen. Tämän kokonaisuuden kuvaaminen yhdellä lauseella käyttäen sanaa ”tarvittaessa” ei ole tulkinnanvaraisuudessaan PJH:n näkemyksen mukaan onnistunut ratkaisu.

PJH pitää lisäksi erittäin tärkeänä, että kunnalla säilytetään ensisijainen oikeus päättää ja määrätä myös vapaaehtoisuuden perusteella erilliskerätyn jätteen kiinteistöittäisestä kuljettamisesta. Kunnan ensisijaisella oikeudella varmistettaisiin erilliskerätyn jätteen keräysjärjestelmän ja jatkokäsittelyjen kokonaisuuden hallinta myös vapaaehtoisesti erilliskeräykseen liittyvien asukkaiden osalta. Tällöin kunnille jää vaihtoehtoisia tapoja toteuttaa ja kehittää myös erilliskeräysvelvoiteajan ulkopuolelle jäävien kiinteistöjen erilliskeräysratkaisuja.

Kunnianhimoisten yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden saavuttamisen näkökulmasta on ensiarvoisen tärkeää, että myös kunnille mahdollistetaan keinot asukkaille vapaaehtoisen kierrätettävien jätteiden erilliskeräyksen järjestämiseen. PJH katsookin, että kunnan järjestämän vapaaehtoisuuteen perustuvan erilliskeräyksen mahdollisuuksien vaikeuttaminen olisi ristiriidassa yhdyskuntajätteiden kierrätysasteen saavuttamiseksi valitun vaiheittaisen lähestymistavan, jossa toimijatahoille jätetään mahdollisuus omilla valinnoillaan vaikuttaa kierrätystavoitteen saavuttamiseen, kanssa.

PJH toteaa, että sekä ehdotettua säännöstä että sen perusteluja tulisi muuttaa. Säännöksestä tulisi yksiselitteisesti ilmetä, että kuntien ja tuottajien yhteistyömalliin perustuva erilliskerättyjen pakkausjätteiden kiinteistöittäinen kuljettaminen on kuntien tehtävä. Lisäksi muotoilusta tulisi käydä ilmi, että kunnalla on mahdollisuus velvoittavan erilliskeräyksen ohella päättää vapaaehtoisuuteen perustuvasta erilliskeräyksestä kunnan järjestämänä.

PJH esittää 35.1 §:n sanamuotoa muutettavaksi seuraavanlaiseksi:

Kunnan on järjestettävä 32 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa toiminnoissa syntyvän sekalaisen yhdyskuntajätteen kuljetus kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta sekä huolehdittava 32 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetuksen järjestämisestä kiinteistöltä (kiinteistöittäinen jätteenkuljetus). Lisäksi kunnan on järjestettävä muun 32 §:n 1 momentissa tarkoitettua toiminnassa syntyvän erilliskerättävän jätteen kuljetus kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta siten kuin muualla jätelaissa tai sen nojalla säädetään.

Mikäli kiinteistön haltijan järjestämästä jätteenkuljetuksesta luovuttaisiin myös saostus- ja umpisäiliölietteiden osalta, voisi 35.1 §:n sanamuoto olla seuraava:

Kunnan on järjestettävä 32 §:n 1 momentissa tarkoitetuissa toiminnoissa syntyvän sekalaisen yhdyskuntajätteen ja 32 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetus kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta (kiinteistöittäinen jätteenkuljetus). Lisäksi kunnan on järjestettävä muun 32 §:n 1 momentissa tarkoitettua toiminnassa syntyvän

erilliskerättävän jätteen kuljetus kiinteistön haltijan järjestämästä vastaanotto paikasta siten kuin muualla jätelaissa tai sen nojalla säädetään

PJH katsoo, että 35 §:n perusteluista tulisi käydä ilmi, että kuntien ja tuottajien yhteistyömalliin perustuva erilliskerättyjen pakkausjätteiden kiinteistöittäinen kuljettaminen on kuntien lakisääteinen tehtävä. Perusteluihin tulisi lisäksi lisätä, että kunnille jätetään mahdollisuus jätehuoltomääräyksissään linjata vapaaehtoisuuteen perustuvan erilliskeräyksen perusteella tapahtuva jätteiden kuljettaminen. Perusteluissa tulisi todeta, että kunnan erilliskerättävien jätteiden kiinteistöittäinen kuljetus määritellään tarkemmin jätelain 15 §:n ja sen nojalla säädettyjen asetusten sekä 49 a-d §:ien että 91 §:n perusteella.

PJH katsoo pykälän 35 perusteluiden yhteydessä esille tuotujen siirtymäsäännösten kokonaisuuden sekä tarpeelliseksi että perustelluksi. PJH kiittää valittua lähestymistapaa, jossa kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus lakkaa siirtymäajan loputtua ja velvollisuus kuljetusten järjestämiseen siirtyy kunnalle. PJH katsoo mahdollisimman yksiselitteisen ja selkeän lähestymistavan tarpeelliseksi, jotta vältetään siirtymäsäännöksiin kytkeytyvät soveltamiseen liittyvät haasteet. Esimerkiksi vuonna 2012 voimaan tulleen jätelain muutoksen monimutkaisiin siirtymäsäännöksiin ja niiden soveltamiseen on haettu linjauksia tuomioistuimista asti.

36 § Kunnan järjestämä jätteenkuljetus

Ehdotetun säännöksen mukaan kunnan järjestämässä jätteenkuljetuksessa jätteen saa ottaa kuljetettavakseen vain kunta tai jätteen kuljettaja, joka toimii kunnan lukuun. Lisäksi pykälään on ehdotettu useita jätteenkuljetuspalveluiden hankintaa ohjaavia säännöksiä: ”Tasapuolisten kilpailuolosuhteiden turvaamiseksi kunnan on hankintaa suunnitellessaan käytävä markkinavuoropuhelua alueen toiminnanharjoittajien kanssa ja huolehdittava siitä, että palvelun tarjoajalle asetettavat ehdot ovat kohtuullisia ja palvelujen alue ja kesto määritellään sekä hankinnat ajoitetaan ottaen mainitun lain 2 §:n mukaisesti huomioon pienten ja keskisuurten yritysten mahdollisuudet päästä tasapuolisesti muiden tarjoajien kanssa osallistumaan tarjouskilpailuihin. Jätteenkuljetukset on kilpailutettava osiin jaettuina siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tarjoajaksi. Jakamisvelvoitteesta voidaan poiketa vain erityisen painavista syistä.”

PJH pitää ehdotetun säännöksen tavoitteita kannatettavana. Markkinavuoropuhelun käyminen kuntien alueella toimivien tai liiketoimintaa suunnittelevien yritysten kanssa on tärkeää – erityisesti silloin, kun jätelaitos on muuttamassa toimintamalliaan tai käynnistämässä kokonaan uutta toimintaa. PJH huomauttaa, että on myös kuntien etu, että jätteenkuljetusten kilpailutuksiin osallistuu mahdollisimman paljon kaiken kokoisia yrityksiä. PJH:n näkemyksen mukaan markkinavuoropuhelu olisikin tärkeä toteuttaa siten, että yritysten tasapuolinen kohtelu toteutuu. Myös yritysten osaamiseen julkisen hankinnan prosesseissa tulisi panostaa.

PJH kuitenkin toteaa, että ehdotetun säännöksen suhde hankintalakiin ei kaikilta osin ole selvää. PJH toivookin, että ehdotetun muotoilun suhdetta hankintalainsäädäntöön selvennetään ehdotetun säännöksen informatiivinen luonne huomioiden. PJH huomauttaa, että markkinavuoropuhelua ei ole määritelty hankintalaissa ja sen merkitys hankintamenettelyn kokonaisuudessa jää esityksen ja sen perustelujen pohjalta epäselväksi. Koska markkinavuoropuhelun voidaan katsoa sisältyvän hankintalain 65 §:ssä tarkoitettuun markkinakartoitukseen, olisi säännösten keskinäisen soveltamiseen ja viittauksiin syytä kiinnittää huomiota. Lisäksi PJH katsoo olennaiseksi ehdotettuun säännökseen otetun kirjauksen siitä, että hankintayksikön tulee noudattaa lakia julkisista hankinnoista ja käyttöoikeussopimuksista (1397/2016). Toisaalla ehdotetussa muotoilussa esiintyy kuitenkin menettelyjä ja sääntöjä, jotka osin poikkeavat hankintalain systematiikasta ja jotka vaikuttaisivat olevan ristiriidassa hankintalaissa säädetyn kanssa. PJH katsoo, että ristiriita on omiaan aiheuttamaan haasteita kahden lainsäädännön samanaikaisessa soveltamisessa. PJH kiinnittää huomiota vielä siihen, että hankintalain 75 §:ssä säädetään hankintojen osatarjouksista. Ehdotuksen kirjausten mukaan ”jättekuljetukset on kilpailutettava osiin jaettuna siten, että useampi kuin yksi yritys voidaan valita palvelun tarjoajaksi. Jakamisveloitteesta voidaan poiketa vain erittäin painavasta syystä.” Ehdotetun muotoilun suhde hankintalain 75 §:ään jää käytännön soveltajan näkökulmasta epäselväksi. PJH toteaa yleisesti haastavaksi myös ehdotetun säännöksen suhteen hankintalaissa säädettyyn, mikäli jätteenkuljetuksen hankintapäätöksestä valitetaan markkinaoikeuteen. Ehdotetun säännöksen informatiivisen luonteen tulisi PJH:n käsityksen mukaan johtaa siihen, ettei ehdotettu säännös muodosta hankintalaissa säädettyä ylittäviä valitusperusteita.

PJH:n toiminnassa säännöksen tavoitteet toteutuvat jo nyt. PJH:n tavoite on lisätä urakkakilpailutuksiin osallistuvien yritysten määrää. Alueella toimivien kuljetusyritysten kanssa käydään jatkuvaa vuoropuhelua. Tällä hetkellä kiinteiden jätteiden kuljetuksia operoi 16 kuljetusyritystä. Suurin yksittäisen yrityksen osuus urakoista on tällä hetkellä 25 %. PJH onkin useilla eri keinoilla panostanut siihen, että mahdollisimman monet ja kaiken kokoiset yritykset voivat tasapuolisesti sekä osallistua että voittaa kuljetusurakkakilpailuja. Keinoina ovat mm. säännöksen perusteluissakin mainittu urakka-alueiden jakaminen pienempiin kokonaisuuksiin, urakka-alueiden kilpailutusten aikataulutttaminen sekä riittävän pitkät sopimuskaudet selkeine optioineen.

Kalustoa koskevien vaatimusten osalta PJH toteaa, että esimerkiksi jätteenkuljetusten ympäristövaikutusten minimointiin vaikuttavat kalustoon kohdistuvat vaatimukset voivat olla perusteltuja. Lisäksi vuonna 2021 kansallisessa lainsäädännössä voimaan tuleva puhtaiden ajoneuvojen direktiivi (CVD) vaikuttanee jatkossa kalustohankintojen vaatimuksiin.

Ehdotetun 4 momentin mukaan ”kunnan on annettava kiinteistön haltijalle tiedot kiinteistöltä kuljetetun jätteen määrästä ja toimituspaikasta jätelajeittain eriteltyinä, ellei se ole ilmeisen tarpeetonta.” Perusteluissa todetaan, että tiedot tulisi antaa ilman erillistä pyyntöä.

PJH katsoo, että automaattinen tietojen antamisen velvollisuus ei tuo lisäarvoa asiakkaalle eikä suoraan vaikuta esimerkiksi asiakkaiden lajittelutehokkuuteen. Sen sijaan siitä aiheutuu saatavaan

hyötyyn nähden huomattavaa hallinnollista taakkaa kunnissa ja jätelaitoksissa. PJH esittääkin, että tältä osin pitäydytään nykyisen jätelain mukaisessa vaatimuksessa, jonka mukaan tiedot annetaan asiakkaan pyynnöstä. Pyyntöä antaminen ei estä esimerkiksi uusien teknisten ratkaisujen kehittämistä osana asiakaspalvelua.

37 § Kiinteistön haltijan järjestämä saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetus

Ehdotetun säännöksen mukaan kunta voi päättää, että saostus- ja umpisäiliölietteen kiinteistöittäinen kuljetus järjestetään kunnassa tai sen osassa siten, että kiinteistön haltija sopii siitä jätteen kuljettajan kanssa (kiinteistön haltijan järjestämä saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetus), jos näin järjestetty kuljetus täyttää 13 §:n 1 ja 2 momentissa sekä 35 §:n 2 ja 3 momentissa säädetyt vaatimukset. PJH:n näkemyksen mukaan saostus- ja umpisäiliölietteen kuljetus tulisi säätää kunnan järjestämisvastuulle, jolloin 37 § voitaisiin poistaa tarpeettomana.

Kunnan järjestämässä lietteenkuljetuksessa kaikki asuin- ja vapaa-ajankiinteistöillä syntyvä liete saadaan systemaattisesti asianmukaiseen käsittelyyn ja lietteen epäasianmukaisesta käsittelystä aiheutuvat haitalliset ympäristövaikutukset pienenevät. Kunnan järjestämässä kuljetuksessa logistiikka on mahdollista suunnitella tehokkaasti myös lietteenkuljetuksessa, mikä pienentää kuljetusten aiheuttamia päästöjä. Lietteiden jätehuollon hallittu kokonaisketju varmistaa seurannan ja valvonnan ilman erityistä resurssointia toimivaltaisissa viranomaisissa. Lietteen jätehuoltoa koskevat jätemaksut vahvistetaan taksassa, noudattaen jätelaissa säädettyä kunnan jätemaksua ja sen perusteita koskevia säännöksiä.

Ympäristöperusteet kunnan järjestämälle saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetukselle ovat vahvat. Tältä osin PJH viittaa Lakeuden Etappi Oy:n, Lounais-Suomen Jätehuolto Oy:n, HSY:n ja Pirkanmaan Jätehuolto Oy:n sekä näiden alueiden jätehuoltoviranomaisten yhteisesti laatimaan 26.8.2019 päivättyyn ympäristöministeriölle toimitettuun kannanottoon. Kannanotossa tuodaan esiin, miten kunnan järjestämään lietteenkuljetukseen siirtyminen on muun ohella lisännyt merkittävästi jätevedenpuhdistamoille toimitetun lietteen määrää. Esimerkiksi PJH:n toiminta-alueella kunnan järjestämän lietteenkuljetuksen myötä jätevedenpuhdistamoille toimitetun lietteen määrä on lisääntynyt merkittävästi: jätevedenpuhdistamoille on toimitettu esimerkiksi Orivedellä 24 prosenttia, Mänttä-Vilppulassa 48 prosenttia ja Ruovedellä 41 prosenttia aikaisempaa enemmän lietteitä.

Lietteenkuljetusten kilpailutusten ehtojen kehittäminen voidaan toteuttaa vastaavasti ja samoin periaattein kuin kunnan järjestämässä kiinteiden jätteiden kuljetuksessa. PJH ei näe riittäväksi perusteeksi kiinteistön haltijan järjestämälle saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetukselle sitä, että lietteet eivät kuuluisi esitetyn muutostyön jälkeen yhdyskuntajätteisiin ja jäisivät sitä kautta yhdyskuntajätteiden kierrätystavoitteiden ulkopuolelle.

Mikäli mahdollisuus kiinteistön haltijan järjestämään jätteenkuljetukseen päätetään edellä esitetystä huolimatta säilyttää, tulisi voimassa olevan jätelain 37 §:ssä säädetyt kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytykset säilyttää nykyisessä muodossaan. Lakiesityksen mukaan arviointikriteereistä poistettaisiin jätehuollon yleisen toimivuuden arvioiminen, päätöksen kokonaisvaikutusten arvioiminen kotitalouksien aseman sekä yritysten ja viranomaisten toiminnan näkökulmasta sekä ympäristö- ja terveyshaitan vertailu kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen. PJH katsoo, että esitetty muutos ei ole tarkoituksenmukainen. Jätelain 37 §:n edellytysten muuttaminen loisi tarpeen uuden oikeuskäytännön muotoutumiselle.

PJH toteaa, että ehdotetussa 37 §:n muotoilussa jätelain 13 §:n 1 ja 2 momentin kautta toteutettavaksi esitetty ympäristönäkökulman painottaminen on sinänsä kuitenkin perusteltua ja tärkeää, mikäli lietteissä säilytetään kuljetusten kaksoisjärjestelmä. PJH muistuttaa, että jätelain 13 §:n 1 ja 2 momentissa säädetty tulee jo nykyisen sääntelyn nojalla huomioida jätehuollosta mahdollisesti ympäristölle tai terveydelle aiheutuvien riskien, kuten ympäristön pilaantumisen, minimoinnissa. Onkin perusteltua korostaa 13 §:n 1 ja 2 momenttien merkitystä myös kiinteistön haltijan järjestämään saostus- ja umpisäiliölietteiden kuljetustoimintaan kohdistuvana säännöksenä, jotta varmistetaan eri toimijoiden ymmärrys ympäristönsuojelun korkean tason vaatimuksesta. PJH katsoo, että tämän merkityksen korostaminen ei kuitenkaan edellytä 37 §:ssä säädettyjen kiinteistön haltijan järjestämän jätteenkuljetuksen edellytysten muuttamista.

Mikäli 37 §:n edellytyksiä edellä kuvatusta huolimatta muutetaan, katsoo PJH tarpeelliseksi lisätä vähintään perusteluihin kirjauksen siitä, ettei 37 §:n muutos edellytä voimassa olevan jätelain nojalla toteutetun kunnan järjestämän saostus- ja umpisäiliölietteitä koskevan jätteenkuljetuspäätöksen tarkastelua missään muodossa.

41 § Jätteen luovuttaminen kiinteistöittäiseen jätteenkuljetukseen tai alueelliseen vastaanottoaikaan

Ehdotetun 41.3 §:n mukaan kiinteistön haltija voi 1 momentin estämättä järjestää erilliskerätyn pakkausjätteen kuljetuksen, jos kiinteistö ei kuulu 15 §:n 3 momentin nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen pakkausjätteen erilliskeräysvelvoitteiden tai kunnan 91 §:n nojalla antamien jätehuoltomääräysten mukaan pakkausjätteen kiinteistöittäisen erilliskeräyksen piiriin. Lainkohdan perusteluissa todetaan, että kiinteistön haltija voisi järjestää erilliskerätyn pakkausjätteen kuljetuksen, jos kiinteistö ei kuuluisi 15 §:n 3 momentin nojalla annettussa valtioneuvoston asetuksessa tarkoitettujen erilliskeräysvelvoitteiden tai kunnan jätehuoltomääräyksissä nimenomaisesti määriteltujen pakkausjätteen kiinteistöittäistä erilliskeräystä koskevien velvoite-eräiden piiriin.

PJH katsoo, että ehdotetussa muodossa 41.3 § johtaa vastuunjaon hajautumiseen lakimuutoksen tavoitteiden vastaisesti. Säännös mahdollistaisi sen, että alle 5 huoneiston kiinteistöille voisi tarjota palveluita samaan aikaan sekä kunnan jätelaitos että yksityinen palveluntarjoaja. Tällainen tilanne johtaisi järjestelmän logistisen kokonaisuuden hajoamiseen ja jätteenkuljetusten lisääntymiseen pientaloalueilla. Raskaaseen ajoneuvoliikenteeseen tukeutuvan erilliskeräyksen logistiikka huomioiden ei ole ympäristön tai terveellisen ja turvallisen asuinympäristön näkökulmasta tarkoituksenmukaista tai kestävä, että esimerkiksi samassa taajamassa kunta operoi erilliskeräystä velvoiterajojen perusteella ja asukkaille vapaaehtoinen erilliskeräys toteutetaan useamman palveluntarjoajan toimesta. Asumisen erilliskeräykseen kohdistuvien velvoiterajojen ulkopuolelle muodostuisi ehdotuksen mukaan toimittaessa "kaksoisjärjestelmä", jossa kokonaisuuden suunnittelun hallinta ja ympäristöhyötyjen varmistaminen on mahdotonta.

Säännös vaikeuttaisi merkittävästi vapaaehtoisuuteen perustuvien kunnan jätelaitoksen mahdollistamien palveluiden kehittämistä asuinkiinteistöillä. Kunnan jätelaitoksen ei olisi mahdollista kehittää esimerkiksi jätteiden monilokerokeräyspalvelua, jossa vapaaehtoisuuteen perustuen kerättäisiin samassa astiassa sekä kunnan vastuulle että tuottajien vastuulle kuuluvia jätelajeja. Ehdotettu muutos vaikeuttaisi merkittävästi myös mahdollisten lähi- tai korttelikeräysalueiden suunnittelua. PJH katsookin, että ehdotus vaikeuttaa olennaisesti kunnan mahdollisuuksia suunnitella toimialueensa jätehuoltoratkaisuja kokonaisuutena ja rajaa kunnan mahdollisuuksia osallistua kierrätystavoitteiden saavuttamisen tavoitteluun vapaaehtoisin keinoin. Nykyisessä tilanteessa, jossa jokaisen toimijan ja asukkaan kierrätyspanos on tärkeä kunnianhimoisten tavoitteiden saavuttamiseksi, ei kunnalle tulisi asettaa keinotekoisia esteitä keräyksen järjestämiseen.

Lisäksi ehdotettu muutos johtaisi erityisesti asukkaiden kannalta epäselvään tilanteeseen, kun palveluita olisi tarjolla useammalta eri palveluntarjoajalta erilaisin hinnoittelun perustein. Vaikka 41.3 §:n perusteella tehty vapaaehtoinen keräys ei kuulu 49 b §:ssä säädettyyn tuottajien kustannusvastuun piiriin, koskisi ehdotetun 78 §:n mukainen ohjaavan taksan käyttövelvoite myös kunnan järjestämää erilliskerätyn pakkausjätteen vapaaehtoista keräystä.

Edellä mainituista syistä johtuen PJH katsoo välttämättömäksi muuttaa ehdotettua 41.3 §:ää tai vähintäänkin sen perusteluja. Säännöksen tulisi mahdollistaa kunnille ensisijainen oikeus huolehtia kiinteistöittäisestä pakkausjätteiden erilliskeräyksestä vapaaehtoisuuteen perustuvissa tilanteissa. Tämän kunta osoittaisi jätehuoltomääräyksissä tai erillisellä päätöksellä. Tällaisessa tilanteessa kunnan jätelaitoksen tulisi myös tuottaa palvelu kaikille niille kiinteistöille, joille palvelun tilaaminen vapaaehtoisuuden perusteella mahdollistetaan joko jätehuoltomääräyksissä tai erillisellä päätöksellä määritellysti.

Edellä kuvatulla tavalla voidaan varmistaa, että toimijoiden tehtävät ja roolit ovat selvät myös vapaaehtoisuuden perusteella pakkausjätteiden erilliskeräyksessä toimivan asukkaan näkökulmasta. Asukkaalle pakkausjätteiden kiinteistöittäisen keräyksen tulisi olla ensisijaisesti kunnan järjestämää ja vasta toissijaisesti, mikäli kunta ei keräystä lainkaan järjestä, 41.3 §:n nojalla toteutettua – kuten nykyisinkin. Vain näin toteutettuna vastuunjako on selkeä.

PJH esittää säännöksen sisältöön ja perusteluihin seuraavia muutoksia:

Kiinteistön haltija voi 1 momentin estämättä järjestää erilliskerätyn pakkausjätteen kuljetuksen, jos kiinteistö ei kuulu 15 §:n 3 momentin nojalla annetuissa säännöksissä tarkoitettujen pakkausjätteen erilliskeräysvelvoitteiden tai kunnan määrittelemän erilliskeräyksen piiriin (poistetaan: tai kunnan 91 §:n nojalla antamien jätehuoltomääräysten mukaan pakkausjätteen kiinteistöittaisen erilliskeräyksen piiriin).

Vähintäänkin säännöksen perusteluissa tulisi tarkentaa, että kaikki kunnan jätehuoltomääräyksissä tai kunnan päätöksellä määritelty pakkausjätteiden kiinteistöittäinen erilliskeräys, myös vapaaehtoisuuteen perustuva, kuuluu kunnan huolehtimisvastuulle. Näissä tilanteissa kunnan tulisi sisällyttää vapaaehtoisen keräyksen hinta taksaan ja tiedottaa palvelusta asukkaita.

Tuottajavastuu ja juomapakkaukset (Luvut 6 ja 7)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen luvusta 6 ja 7 sekä niiden perusteluista

PJH kannattaa toimintamallia, jossa kunnat ja pakkausten tuottajat veloitetaan yhteistoimintaan ehdotetulla tavalla. Yhteistoiminnan avulla on mahdollista selkeyttää kuntien ja pakkaustuottajien roolit pakkausjätteiden kiinteistökeräyksessä ja aluekeräyksessä asukkaiden näkökulmasta selkeällä ja johdonmukaisella tavalla. PJH perustelee näkemystään tarkemmin pykäläkohtaisissa kommentteissaan.

49 a § Kunnan ja pakkausten tuottajan yhteistoiminta pakkausjätteen erilliskeräyksessä

Ehdotetussa 49 a §:ssä säädetään, että ”kunnan ja pakkausten tuottajan on sovittava 32 §:n 1 momentissa tarkoitettussa toiminnassa syntyvän pakkausjätteen erilliskeräyksen järjestämisestä yhteistoiminnassa” sekä määritellään yhteistyötä koskevat laatuvaatimukset. Lainkohdan perusteluissa avataan yhteistyötä tarkemmin: kunta järjestäisi pakkausjätteen kiinteistöittaisen erilliskeräyksen ja kuljetuksen tuottajan järjestämään käsittelyyn sekä mahdollisesti täydentäisi tuottajan järjestämää alueellista vastaanottoa. Pakkausten tuottaja huolehtisi kunnan keräämän pakkausjätteen vastaanotosta ja sen jälkeisestä jätehuollosta sekä riittävän alueellisten vastaanottoa paikkojen verkoston ylläpidosta. Kunnan järjestämä pakkausjätteen keräys ja kuljetus olisi kunnan lakisääteinen velvollisuus eikä sitä luettaisi markkinaehtoiseksi toiminnaksi.

PJH kannattaa valittua sääntelyratkaisua pakkausjätteiden erilliskeräyksessä. Yhteistyömallin säätäminen on keskeisen tärkeää toimivan jätehuollon sekä kierrätystavoitteiden saavuttamisen kannalta. Ehdotettu yhteistyö on nopein tie laajentaa useilla alueilla jo nykyisinkin käytössä oleva pakkausjätteiden kiinteistökeräyksen toimintamalli, jossa kunta järjestää pakkausjätteiden keräyksen asuinkiinteistöiltä, valtakunnalliseksi tavaksi toimia.

Pakkausjätteen keräämisen toteuttaminen tiiviissä kuntien ja tuottajien yhteistyössä mahdollistaa paremman jätteiden keräämisen kokonaissuunnittelun ja tehokkaamman logistiikan hyödyntämisen. Tämä palvelee sekä tuottajien, kuntien että asukkaiden etuja. Kun kunnat järjestävät seka- ja biojätteen lisäksi pakkausjätteiden keräyksen, muodostuu ehdotetun muutoksen myötä laajemmat mahdollisuudet samaa materiaalia olevien jätteiden ja tuotteiden yhteiskeräykseen. Jo koeteltuina esimerkkeinä mainittakoon Pirkanmaalla toteutettu muovipakkausten ja muiden muovien yhteiskeräyskokeilu sekä laajasti valtakunnallisessa käytössä oleva metallipakkausten ja kotitalouksien muun pienmetallin yhteiskeräys. Myös uusia kuntien, tuottajien ja asukkaiden näkökulmasta hyödyllisiä ja tehokkaita keräysmalleja päästään ehdotetun muutoksen myötä kehittämään aikaisempaa kokonaisvaltaisemmin, kun kunnat järjestävät muiden asumisen jätteiden ohella myös pakkausjätteiden keräyksen toteutuksen kiinteistöillä.

PJH toteaa, että valittu sääntelyratkaisu on erityisen perusteltu asukkaiden kannalta: asukas saa valitussa mallissa tarvitsemansa jätehuollon palvelut yhdeltä toimijalta, kunnan jätelaitokselta. Asukkaan näkökulmasta uudistus selkeyttää merkittävästi nykytilaa. Lisäksi ehdotuksen mukainen malli yhdistettynä kunnan järjestämään jätteenkuljetukseen varmistaa, että tuottajilta saatava korvaus päättyy kunnan läpinäkyvän jätetaksan kautta sellaisenaan alentamaan asukkaiden suorittamia, pakkausjätteiden tyhjennyksistä aiheutuvia maksuja.

PJH katsoo erittäin olennaiseksi perusteluihin sisällytetyn kirjauksen siitä, että kunnan järjestämä pakkausjätteen keräys ja kuljetus olisi kunnan lakisääteinen velvollisuus eikä sitä luettaisi markkinaehtoiseksi toiminnaksi.

49 b § Kunnille maksettavista korvauksista sopiminen ja pakkausten tuottajan kustannusvastuu

Ehdotetun säännöksen mukaan pakkausten tuottajayhteisön ja kuntien on valtakunnallisilla sopimuksilla sovittava korvauksista, jotka tuottaja maksaa kunnille pakkausjätteen erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta asuinkiinteistöiltä tuottajan järjestämään jätehuoltoon. Lisäksi pykälässä ehdotetaan, että pakkausten tuottajan on sopimuksen seurauksena vastattava vähintään 80 % pakkausjätehuollon kokonaiskustannuksista, jotka muodostuisivat pykälässä erikseen määritellyistä kustannuseristä. Lainkohdan perusteluissa on lisäksi todettu, että tuottajan kustannusvastuuseen ei kuitenkaan laskettaisi niiden pakkausjätteiden erilliskeräys- ja kuljetuskustannuksia, jotka kunta keräisi kiinteistökohtaisesti ehdotetun 15 §:n 3 momentin nojalla annettua valtioneuvoston asetusta tai tuottajille säädettyä aluekeräysvaatimusta laajemmin. Näin ollen esimerkiksi kunnan 91 §:n

nojalla antamat asetusta ankarammat erilliskeräysmääräykset eivät laajentaisi tuottajan kustannusvastuuta. Tuottajan kustannusvastuuseen ei myöskään kuuluisi ehdotetussa 41 §:n 3 momentissa tarkoitettu kiinteistön haltijan järjestämä pakkausjätteen erilliskeräys.

PJH pitää ehdotettua säännöstä perusteltuna. Ehdotettu säännös, jossa tuottajien korvauksista sovitaan valtakunnallisilla sopimuksilla, varmistaa yhdessä kuntavastuullisen jätehuollon jätetaksoituksen kanssa korvausten päätyminen läpinäkyvästi asukkaan hyödyksi. Kunnat ja tuottajat ovat jo käynnistäneet sopimuskokonaisuutta koskevat neuvottelut ja pyrkivät saamaan sopimuksen pääperiaatteet neuvotelluksi jo ensi syksyn aikana.

PJH katsoo, että säännöksen perusteluja tulisi selkeyttää 1 momentin osalta. Kohdassa todetaan, että pakkausten tuottajien puolesta sopimuksen tekisi pakkausten tuottajayhteisö. Vastaavasti kohtaan tulisi selkeyden vuoksi lisätä, että kunnan puolesta sopimuksen tekisi kunnan jätehuollon palvelutehtävistä huolehtiva toimija, joka voi olla esimerkiksi jätelain 43.1 §:ssä tarkoitettu kuntien omistama jäteyhtiö. Säännöksen perusteluissa todetaan myös seuraavaa: "Jos kunta ei liittyisi yleissopimukseen, se ei voisi vaatia erilliskeräyksestä ja kuljetuksesta korvausta pakkausten tuottajayhteisöltä." PJH esittää perusteluja tarkennettavaksi tältä osin vielä siten, että kunnalla on kuitenkin joka tapauksessa velvollisuus toimittaa keräämänsä pakkausjätteet tuottajan järjestämään vastaanottoon.

PJH katsoo selkeyden vuoksi tarpeelliseksi lisätä säännöksen perusteluihin maininnan myös siitä, että myöskään jätteen haltijoiden vapaaehtoisuuteen perustuva kunnan järjestämä erilliskeräys ei laajenna tuottajien kustannusvastuuta.

49 c § Sovittelu ja yhteistoiminnasta poikkeaminen

Ehdotetun säännöksen mukaan "jos 49 b §:ssä tarkoitettua sopimusta ei synny, tuottajat voivat käynnistää sovittelun ilmoittamalla siitä ympäristöministeriölle. Ympäristöministeriön on viipymättä kuultava molempia osapuolia ja tehtävä esitys sovinnon aikaansaamiseksi." Mikäli sopimusta ei synny 6 kuukauden kuluessa sovittelun alkamisesta, siirtyy pakkausjätteiden erilliskeräyksen järjestämisvastuu kokonaisuutenaan tuottajille kolmen vuoden siirtymäajan kuluttua. Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan ensimmäinen sopimus tuottajien ja kuntien välillä olisi tehtävä 30.6.2021 mennessä.

PJH pitää ehdotettua sovittelumenettelyä tarkoituksenmukaisena. PJH katsoo molempiin osapuoliin kohdennettavien valvontatoimien mahdollisuuden olevan jo voimassa olevan jätelain nojalla olemassa.

Muut jätelain pykälät

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätelain muutosehdotuksen muista luvuista ja niiden perusteluista

78 § Kunnan jätemaksu

Ehdotuksen mukaan ”jätemaksun on vastattava kunnan tarjoamaa palvelutasoa ja kannustettava jätteen määrän ja haitallisuuden vähentämiseen sekä etusijajärjestyksen mukaiseen jätehuoltoon.” Ehdotus käytännössä tiukentaa jätemaksun ohjaavuutta voimassa olevaan sääntelyyn nähden.

PJH huomauttaa, että muutosehdotus kytkeytyy olennaisesti tuottajien ja kuntien lakisääteiseen yhteistyövelvoitteeseen. Kokonaisuutena ohjaava taksa toimii vain siinä tilanteessa, että kuntien jätetaksojen piiriin lukeutuvat sekä kuntavastuulle kuuluvat jätteet (sekajäte ja biojäte) että tuottajavastuulle kuuluvat pakkausjätteet. Mikäli lakisääteinen yhteistyövelvoite ei toteudu, on säännöstä tarkasteltava uudestaan.

91 § Kunnan jätehuoltomääräykset

Kunnan jätehuoltomääräyksiä koskevaan pykälään on ehdotettu lisäystä, jonka mukaan ”jätteiden kiinteistöittäistä erilliskeräystä koskevat määräykset voivat olla 15 §:n 3 momentin nojalla annettua valtioneuvoston asetusta ankarampia, jos se on tarpeen 15 §:n 1 momentin täytäntöön panemiseksi, ja asetusta lievempiä, jos jokin 15 §:n 2 momentin mukaisista erilliskeräysvelvollisuudesta poikkeamisen edellytyksistä täyttyy. Asetusta lievempien määräysten edellytysten täyttymistä on arvioitava vähintään viiden vuoden välein, ja jos edellytykset eivät enää täyty, määräykset on kumottava tai niitä on muutettava.”

Säännöksen perusteluissa on todettu, että ”asetuksella säädettyä erilliskeräyksen vaatimustasoa voitaisiin jätehuoltomääräyksillä lieventää, jos jokin 15 §:n 2 momentissa säädetyistä poikkeusperusteista täytyisi. Vastaavasti jätehuoltomääräyksillä voitaisiin määrätä kunnassa tai sen osassa noudatettavista asetusten vaatimustasoa laajemmista erilliskeräysvelvoitteista, jos se olisi paikalliset olot huomioon ottaen tarpeellista jätteen uudelleenkäyttöön valmistelun, kierrätyksen tai muun hyödyntämisen toteuttamiseksi etusijajärjestyksen mukaisesti.”

PJH pitää valittua sääntelyratkaisua perusteltuna esitetty kokonaisuus (ml. kunnan järjestämä jätteenkuljetus kiinteissä jätteissä) huomioiden. Ehdotettu asetuksen ja jätehuoltomääräysten yhdistelmä täydentävät toisiaan. Yhdistelmä mahdollistaa paikallisten olosuhteiden huomioon ottamisen erilliskeräysvelvoitteiden toimeenpanoa pohdittaessa.

PJH kuitenkin huomauttaa, että säännöksen perusteluihin tulee lisätä maininta kunnan ensisijaisesta oikeudesta antaa myös asukkaille vapaaehtoista erilliskeräystä koskevia määräyksiä velvoittavan erilliskeräyksen ohella. PJH katsoo, että vapaaehtoisuuteen perustuvan erilliskeräyksen kokonaisuutta voidaan säännöksen perusteluissa avata tarkemmin, mikäli se katsotaan tarpeelliseksi. Perusteluissa voitaisiin tuoda esille esimerkiksi vapaaehtoisen erilliskeräyksen laajuuden ja keräykseen liittämisen periaatteiden määrittely jätehuoltomääräyksissä, kunnan vapaaehtoista keräystä koskevista järjestelyistä tiedottaminen asukkaille sekä maininta siitä, että asukkaalle vapaaehtoisen keräyksen hinta määräytyy jätetaksan mukaisesti.

Lisäksi PJH kiinnittää huomiota siihen, että perusteluissa oleva muotoilu ”esimerkiksi yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden saavuttaminen saattaa edellyttää asetuksen vaatimustasoa laajemmin sovellettavia erilliskeräysvelvoitteita kunnissa, joissa keräys on mahdollista toteuttaa tehokkaasti” vaikuttaa ylittävän ehdotetun säännöksen sisällön. Kun yhdyskuntajätteen kierrätystavoitetta ei ole säädetty sitovana veloitteena yksin yhdellekään toimijalle, katsoo PJH tarpeelliseksi muotoilla perustelujen kirjauksen tältä osin toisin.

93 § Jäteneuvonta

Jäteneuvontaa koskevaa säännöstä tarkennettaisiin lisäämällä neuvonnan perusteiksi lajittelun tehostaminen ja erilliskeräyksen lisääminen sekä velvollisuus kiinnittää erityistä huomiota elintarvikejätteen määrän vähentämiseen. PJH toteaa, että ehdotettu lisäys on perusteltu, sillä jäteneuvonnan toimenpiteet vaikuttavat suoraan lajittelun tehokkuuteen.

Voimaantulo ja siirtymäsäännökset

Siirtymäsäännösten osalta PJH viittaa kiinteiden jätteiden kuljetukseen kytkeytyvän siirtymäajan osalta edellä 35 §:n yhteydessä lausumaansa ja kiittää valittua lähestymistapaa, jossa kiinteistön haltijan järjestämä kuljetus lakkaa siirtymäajan loputtua ja velvollisuus kuljetusten järjestämiseen siirtyy yksiselitteisesti kunnalle.

Muiden lakien muutettavat pykälät (ympäristönsuojelulaki, kemikaalilaki, rikoslaki ja laki rikesakkorikkomuksista)

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne ympäristönsuojelulakiin, kemikaalilakiin, rikoslakiin ja ehdotetuista pykälämuutoksista ja niiden perusteluista

-

Asetusyhteenvedo

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne jätealan asetuksiin ehdotettavien muutosten keskeisestä sisällöstä

Valtioneuvoston asetus jätteistä

Ehdotettujen muutosten mukaan jäteasetuksella säädettäisiin aiempaa tarkemmat velvollisuudet yhdyskuntajätteen erilliskeräyksestä. Kiinteistökohtaista erilliskeräystä koskevat vähimmäisvaatimukset asetettaisiin mahdollisimman samantasoisina asuinkiinteistöille sekä hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan jätteen haltijoille. Ehdotuksen mukaan kunnan olisi järjestettävä asumisessa syntyvän pienikokoisen metallijätteen ja muun biojätteen kuin puutarha- ja puustojätteen erilliskeräys ja kierrätys sekä yhteistoiminnassa pakkausten tuottajien kanssa kuitu-, lasi-, metalli- ja muovipakkausten erilliskeräys, vähintään jokaiselta taajamassa sijaitsevalta kiinteistöltä, jossa on viisi huoneistoa, viimeistään kahden vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Yli 10 000 asukkaan taajamissa asumisessa syntyvän biojätteen erilliskeräys olisi kuitenkin järjestettävä jokaiselta kiinteistöltä viimeistään kolmen vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Kunnan mahdollisuudesta poiketa velvoiterajoista säädettäisiin jätelain 91 §:ssä.

PJH pitää ehdotettuja erilliskeräysvelvoiterajoja perusteltuina huomioiden ehdotetut muutokset kiinteiden jätteiden jätteenkuljetuksiin sekä tuottajien ja kuntien väliseen yhteistyöveloitteeseen. PJH katsoo olennaiseksi kokonaisuudessa myös sen, että kunnalle mahdollistetaan säädettyjen edellytysten täytyessä mahdollisuus poiketa asetuksen erilliskeräysvelvoiterajoista.

PJH kannattaa erilliskeräysvelvoitteiden asettamista myös hallinto-, palvelu- ja elinkeinotoiminnan kiinteistöille. Kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi tarvittavat toimenpiteet ja niistä aiheutuvat kustannukset tulee PJH:n näkemyksen mukaan kohdistaa kaikille toimijoille, jotta tavoitteet ovat eri toiminnoissa syntyvä yhdyskuntajätteen määrä ja kierrätyspotentialiaali huomioiden mahdollista saavuttaa tasapuolisin panostuksin. PJH kiinnittää tässä yhteydessä huomiota kuitenkin kunnan hallinto- ja palvelutoiminnan siirtymäaikaan. Siirtymäajan olisi perusteltua olla yhdenmukainen asumisen erilliskeräykseen kytkeytyvien siirtymäaikojen kanssa, jotta kunnan järjestämien kuljetusten kilpailutus saadaan toteutettua järkevästi. Tämä ei estäisi aikataulua nopeampiin vapaaehtoiisiin erilliskeräystoimiin kannustamista kunnan hallinto- ja palvelutoiminnassa.

Valtioneuvoston asetus kaatopaikoista

Kaatopaikalle hyväksyttävän jätteen kelpoisuusvaatimuksia ehdotetaan selkeytettäväksi säännöksen tulkintakäytäntöjen yhdenmukaistamiseksi. Lisäksi poikkeusten enimmäismääräaikoja muutettaisiin. Poikkeus, joka perustuisi luotettavaan osoitukseen siitä, ettei jäte ominaisuuksiensa perusteella sovellu muualle kuin kaatopaikkasijoitukseen, voitaisiin myöntää enintään 10 vuoden ajaksi kerrallaan. Käsittelykapasiteetin puutteesta johtuva poikkeus voitaisiin myöntää 3 vuodeksi kerrallaan. PJH katsoo tarkoituksenmukaiseksi säännöksen selkeyttämisen. Myös enimmäismääräaikoja koskevat ehdotukset ovat perusteltuja ja tarkoituksenmukaisia.

Valtioneuvoston asetus pakkauksista ja pakkausjätteistä

Ehdotuksen mukaan pakkausjätteen kierrätysasteen laskentasäännökset uudistettaisiin EU-sääntelyn mukaiseksi. PJH katsoo perustelluksi ehdotetun uuden säännöksen, joka mahdollistaisi puupakkausten korjauksen laskemisen puupakkausjätettä ja kaikkea pakkausjätettä koskevaan kierrätystavoitteeseen. Laajenevan kiinteistökohtaisen keräyksen vuoksi asetuksessa säädettyjä lasi-, metalli- ja kuitupakkausten alueellisten vastaanottoaikojen vähimmäismäärää pienennettäisiin nykyisestä 1850 paikasta 1000 paikkaan. Samalla kuitenkin muovipakkausten vastaanottoaikojen määrä nostettaisiin samalle tasolle muiden pakkauslajien vaatimusten kanssa, mikä tarkoittaisi käytännössä muovipakkausten vastaanottoaikojen määrän kaksinkertaistamista nykyisestä. PJH pitää muovipakkausjätteen vastaanottoaikojen määrän nostoa perusteltuna.

Lisäksi ehdotetaan direktiivin mukaisia muutoksia pakkausten ominaisuuksia koskeviin perusvaatimuksiin. Ehdotuksen mukaan kompostointia varten käsiteltävän pakkausjätteen on oltava biologisesti hajoaava siten, että se ei haittaa erilliskeräystä, kompostointiprosessia tai toimintaa, johon ne käytetään. Biohajoavan pakkausjätteen on hajottava fyysikaalisesti, kemiallisesti, termisesti tai biologisesti siten, että suurin osa syntyneestä kompostista hajoaa lopulta hiilidioksidiksi, biomassaksi ja vedeksi. PJH toteaa, että säännöksessä olisi tärkeää huomioida sen soveltuminen toisaalta pienkompostointiin ja toisaalta myös teolliseen kompostointiprosessiin. Biohajoavan pakkauksen tulee hajota biologisesti laitosmaisissa olosuhteissa (anaerobisissa ja/tai aerobisissa) riittävän nopeasti BAT-teknologian vaatimukset huomioiden.

Vaikutusten arviointi

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perustelujen luvuista 4.2-5.

PJH katsoo, että lakiehdotuksen vaikutusten arviointi on kokonaisuudessaan toteutettu hyvin, huolellisesti ja kattavasti. Erilliset vaikutusarvio-raportit sisältävät huolellisesti koostettua ja runsasta faktatietoa sekä asianmukaisesti kerättyyn ja viitattuun aineistoon perustettuja arvioita ehdotuksen vaikutuksista ja niihin kytkeytyvistä epävarmuuksista. PJH:lla ei ole huomautettavaa vaikutusten

arviointiin. PJH kiittää erityisesti sitä, että ehdotettujen muutosten kokonaisuus on linjassa selvitysten ja tutkittujen tausta-aineistojen kanssa.

Vaikutusten arvioinnissa (luku 5) on esitelty muita toteuttamisvaihtoehtoja yhdyskuntajätteen kierrätystavoitteiden täytäntöönpanemiseksi. Luvun 5.1 lopuksi on perusteltu säädösehdotuksen 41.3 §:ää, jossa on säädetty kiinteistön haltijalle mahdollisuus järjestää erilliskerätyn pakkausjätteen kuljetus kiinteistöltä, jos tuottajat tai kunta ei sitä järjestä. Perusteluissa todetaan, että nykyisen jätelain mukainen toimintatapa on johtanut vastuiden hämärtymiseen. PJH ei tunnista vastuiden hämärtymistä. Mahdolliset epäselvyydet vastuunjaossa liittyvät ennemminkin nykyisten säännösten osittaiseen tulkinnanvaraisuuteen. PJH katsookin, että tältä osin esitetyt muutokset ovat omiaan hämärtämään vastuita ja toimintatapoja merkittävästi nykyisestä. PJH korostaa tarvetta tarkastella asiaa erilliskeräystä toteuttavan asukkaan näkökulmasta: asukkaalle on kiistattomasti selkeintä, että sekä velvoittavat että vapaaehtoiset erilliskeräyksen palvelut saa ensisijaisesti samalta luukulta – kuntien jätelaitokselta. PJH viittaa tältä osin pykälien 35, 41 ja 91 § kohdalla lausumaansa. PJH pitääkin erittäin tärkeänä, että kunnalla säilytetään ensisijainen oikeus päättää vapaaehtoisesti erilliskerätyn pakkausjätteen kiinteistöittäisestä kuljettamisesta, jolloin toimialueen jätehuollon ja sen palvelukokonaisuuden yhtenäinen kehittäminen kunnan toimesta on jatkossakin mahdollista. Perusteluissa esiin nostetut huolet, voidaan ratkaista tarkentamalla vapaaehtoisen keräyksen laajuuden määrittelyä sekä lisäämällä kunnalle nykyistä selkeämpi velvoite tiedottaa vapaaehtoisen keräyksen palveluista.

Luvussa 5.2 on tuotu esiin, että kuljetusten kaksoisjärjestelmän säilyttäminen jätelaissa johtaisi pakkausjätteiden jätehuoltovastuun säätämiseen kokonaisuudessaan tuottajille. PJH korostaa, että näin iso muutos johtaisi merkittäviin heikennyksiin jätehuoltojärjestelmän toimivuudessa jätehuollon kokonaisuuden pirstaloituessa ja johtaisi useiden eri jätelain säännösten uudelleen kirjoittamisen tarpeeseen.

Muutos vaikuttaisi laajasti ja sen toteuttamiseen tarvittaisiin useiden vuosien mittainen siirtymäaika, jonka aikana jätehuollon kokonaisuus olisi väistämättä hallitsemattomassa tilassa. Asukkaiden kannalta muutos olisi radikaali: jätehuollon palveluita ei saisi enää yhdeltä toimijalta, vaan palvelut tulisi tilata useilta eri palveluntuottajilta. Kuljetusten osalta siirtyminen kunnan kilpailuttamasta jätteenkuljetuksesta tuottajien kilpailuttamaan kuljetukseen johtaisi väistämättä uhkaan kuljetusten keskittymisestä valtakunnallisille toimijoille. Tämä olisi vastoin esitetyn ehdotusluonnoksen tavoitteita jätteenkuljetuksessa toimivien pk-yritysten toimintamahdollisuuksien turvaamisessa. Pakkausjätteiden koko kokonaisuuden siirtyminen tuottajille kaventaisi olennaisesti myös kuntien jätehuoltomääräys- ja taksatoimivaltaa; esimerkiksi ohjaavan taksan piiriin jäisivät vain seka- ja biojätteen tyhjennyshinnat.

Mikäli ehdotetut keskeiset ohjauskeinot jäisivät toteutumatta ehdotuksen mukaisena, viivästyisivät koko toimialan toimenpiteet kierrätystavoitteiden saavuttamiseksi merkittävästi. Tätä ei voida kierrätystavoitteiden saavuttamista koskevan aikataulun näkökulmasta pitää miltään osin perusteltuna. Lisäksi PJH huomauttaa, että vaihtoehto ei tukisi EU:n varhaisvaroitusmenettelyn yhteydessä todettua tarvetta eri toimijatahojen yhteistyön tiivistämiselle – päinvastoin. Näin ollen

jätelain muutos sekä jätelain nojalla säädettävien ohjauskeinojen kokonaisuus tulee toteuttaa pääperiaatteiltaan nyt esitetyssä muodossa.

Muuta

Tähän voitte kirjoittaa lausuntonne perusteluiden muista osista ja muista mahdollisista asioista

PJH kiittää mahdollisuudesta lausua mielipiteensä jätelain muutosesitykseen. PJH katsoo esitetyn kokonaisuuden hyvin harkituksi kannatettavaksi.

PJH toteaa, että ehdotus sisältää varsin laajaan ja laadukkaaseen vaikutustenarviointiin ja selvitystyöhön perustuvia, oikeansuuntaisia ja kunnianhimoisia esityksiä, jotka mahdollistavat EU:n jätedirektiivien tavoitteiden saavuttamisen sekä toteuttavat komission Suomelle antamia suosituksia jätehuollon vastuiden selkeyttämisestä ja toimijoiden yhteistyön lisäämisestä. Nyt ehdotettu ohjauskeinojen kokonaisuus luo PJH:n näkemyksen mukaan alan toimijoille erittäin hyvät edellytykset yhteistyön syventämiseen ja lisäämiseen. Samalla se luo kaivattua vakautta toimintaympäristöön ja muodostaa aikaisempaa parempia edellytyksiä uusien jätteiden käsittelymenetelmien kehittämiseksi ja innovaatioille – eri toimijoiden välisenä yhteistyönä.

PJH korostaa, että esityksen jätteiden kuljetusjärjestelmään kohdistuvat muutokset, erilliskeräysveloitteet sekä tuottajien ja kuntien välinen lakisääteinen yhteistyö muodostavat ennen kaikkea kokonaisuuden, jossa valitut keskeiset ohjauskeinot täydentävät toisiaan edistään jätehuoltojärjestelmän toimivuutta. PJH painottaa, että yhdenkin edellä mainittujen ohjauskeinojen keskeisen kokonaisuuden pääperiaatteiden muuttaminen johtaa väistämättä tarpeeseen arvioida ehdotettu kokonaisuus uudelleen. PJH:n lausunnossaan esittämät kehitysehdotukset kohdistuvat yksittäisiin säännöksiin ja niiden viittausketjuihin. PJH:n muutosesityksillä ei ole olennaista vaikutusta edellä kuvattuihin kokonaisuuden muodostaviin ja yhdyskuntajätteiden kierrätystavoitteiden saavuttamiseen tähtääviin keskeisiin ohjauskeinoihin.

Kallio Harri
Pirkanmaan Jätehuolto Oy

Nikkilä Amanda
Pirkanmaan Jätehuolto Oy